

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

СЛУЧАЈ на DALBAN против РОМАНИЈА

(Апликација бр. 28114/95)

ПРЕСУДА

СТРАЗБУР

28 септември, 1999 година

Во случајот на Dalban против Романија,

Европскиот суд за човекови права, заседавајќи, во согласност со член 27 од Конвенцијата за заштита на човековите права и основните слободи (“Конвенцијата”), како што е изменета со Протоколот Бр. 11¹ и релевантните одредби од Деловниците на Судот², како Голем судски совет, составен од следните судии:

Г-дин L. WILDHABER, *Претседател*,

Г-дин A. PASTOR RIDRUEJO,

Г-дин L. FERRARI BRAVO,

Г-дин J. MAKARCZYK,

Г-дин P. KÜRIS,

Г-дин R. TÜRMEŃEN,

Г-дин J.-P. COSTA,

Г-ѓа F. TULKENS,

Г-ѓа V. STRÁŽNICKÁ,

Г-дин M. FISCHBACH,

Г-дин V. BUTKEVYCH,

Г-ѓа H.S. GREVE,

Г-дин A.B. ВАКА,

Г-дин R. MARUSTE,

Г-дин E. LEVITS,

Г-ѓа S. BOTOUCAROVA,

Г-ѓа R. BEȘTELIU, *ad hoc судија*,

и исто така Г-дин P.J. MAHONEY, *Заменик записничар*,

¹Забелешки од страна на Записникот

-2. Протокол бр.11 и Деловниците на судот стапија на сила на 1 Ноември 1998 година

3. Од стапувањето на сила на Протоколот 11, кој што го измени членот 19, Судот функционира врз перманентна основа.

Расправајќи на затворена седница на 8 јануари, 24 јуни и 9 септември 1999 година,

Ја донесува следната пресуда, која што е усвоена на последно споменатиот датум:

ПОСТАПКА

1. Случајот е упатен на суд, како што е утврдено според поранешниот член 19 од Конвенцијата³, од страна на Европската комисија за човекови права (“Комисијата”) на 27 април 1998 година и од страна на г-ѓа Elena Dalban (вдовицата на жалителот, кој што почина на 13 март 1998 година) на 5 мај 1998 година, во рамките на периодот од три месеци, утврден со поранешниот член 32 параграф 1 и член 47 од Конвенцијата.

Тој потекнува од жалба (бр. 28114/95) против Романија, поднесена до Комисијата согласно поранешниот член 25, од страна на г-дин Ionel Dalban, Романски државјанин, на 20 април 1995 година.

Од практични причини, г-дин Dalban ќе продолжи да биде нарекуван со “жалителот” во оваа пресуда, иако сега г-ѓа Dalban ќе се смета како таква (види ја пресудата Ahmet Sadik против Грција од 15 ноември 1996 година, *Извештаи од пресуди и одлуки* 1996-V, стр. 1641, параграф 3).

Барањето на Комисијата се однесуваше на поранешниот член 44 и 48, како што се изменети со Протоколот бр.9¹, кој што

¹Забелешки од страна на Записникот

. Протоколот бр.9 стапи на сила на 1 октомври 1994 година и беше укинат од страна на Протоколот бр.11

2. Деловникот на Судот Б, кој што стапи на сила на 2 октомври 1994 година, се применуваше се до 31 октомври 1998 година во сите случаи во врска со држави, обврзани со Протоколот бр.9

Романија го имаше ратификувано и на декларацијата каде што Романија ја призна задолжителната надлежност на Судот (поранешен член 46).

Предметот на барањето и на жалбата од жалителот беше да се добие одлука за тоа, дали фактите за случајот, откриле прекршување од страна на одговорната држава на нејзините обврски според член 6 параграф 1 и член 10 од Конвенцијата.

2. Г-ѓа Dalban го назначи г-дин I. Pora од адвокатската комора, како адвокат кој ќе ја застапува неа (Правило 31 параграф 1 од поранешниот Деловник на Судот Б²). Адвокатот доби дозвола од страна на тогашниот Заменик претседател на Судот, г-дин Thór Vilhjálmsson, да го користи романскиот јазик во писмената постапка.

3. Како Претседател на Судскиот совет кој што првобитно беше конституиран (поранешен член 43 од Конвенцијата и поранешно Правило 21) со цел да се справи, особено со процедурални проблеми кои што можат да се појават пред стапувањето на сила на Протокол Бр.11, г-дин Thór Vilhjálmsson, делувајќи преку Записникот, ги консултираше г-дин A. Ciobanu-Dordea, Агентот на Романската Влада (“Владата”), адвокатот на жалителот и г-дин C. Bîrsan, Делегатот на Комисијата, за организацијата на писмената постапка. Во согласност со налогот, направен како последица, Записникот доби материјали од Владата на 30 јули 1998 година и од жалителот на 31 август 1998 година.

4. По стапувањето на сила на Протоколот бр.11 на 1 ноември 1998 година и во согласност со поранешниот член 5 параграф 5, случајот беше упатен до Големиот судски совет на Судот. Големиот судски совет по службена должност го вклучи г-дин

Bîrsan, судијата избран во однос на Романија (член 27 параграф 2 од Конвенцијата и Правило 24 параграф 4 од Деловникот на Судот); г-дин L. Wildhaber, Претседателот на Судот; г-ѓа E. Palm, Заменик претседател на Судот и г-дин J.-P. Costa и г-дин M. Fischbach, Заменици претседатели на Оддели (член 27 параграф 3 од Конвенцијата и Правило 24 параграф 3 и 5(a)).

Другите членови кои што беа назначени за да го комплетираат Големиот судски совет, беа г-дин A. Pastor Ridruejo, г-дин G. Bonello, г-дин J. Makarczyk, г-дин P. Kūris, г-дин R. Tūrmen, г-ѓа F. Tulkens, г-ѓа V. Strážnická, г-дин V. Butkevych, г-ѓа H.S. Greve, г-дин A.B. Vaka, г-дин R. Maruste и г-ѓа S. Botoucharova. (Правило 24 параграф 3 и Правило 100 параграф 4). Последователно г-дин Bîrsan, кој што учествуваше во испитувањето на случајот од страна на Комисијата, се повлече од учеството во Големиот судскиот совет (Правило 28) и Владата ја назначи г-ѓа R. Beșteliu да заземе учество како *ad hoc* судија (член 27 параграф 2 од Конвенцијата и Правило 29 параграф 1).

5. Претседателот одлучи дека не е потребно да ја повика Комисијата да назначи еден од своите членови да учествува во постапките пред Големиот судски совет (Правило 99).

6. По консултации со владиниот агент и со адвокатот на г-ѓа Dalban, Големиот судски совет одлучи дека не е потребно да се одржи сослушување.

7. Записникот доби дополнителни опсервации од жалителот на 16 декември 1998 година и од Владата на 22 декември 1998 година. Владата бараше Судот да остави случајот да чека пресуда од Врховниот суд на правдата, до кој Главниот јавен обвинител направи еден невообичаен поднесок за да се добие

осуда на жалителот и пресудата по жалбата со која што се востанови таквата осуда, беше поништена.

8. Подоцна г-дин E. Levits, заменик судија, го замени г-дин Mr Bonello кој не можеше да учествува во понатамошното разгледување на случајот (Правило 24 параграф 5 (б)).

9. На 8 јануари 1999 година Големиот судски совет одлучи случајот да остане така.

10. На 21 мај 1999 година, Записникот доби копија од пресудата на Врховниот суд на правдата од 2 март 1999 година од страна на Владата, делувајќи преку нивниот нов Агент г-дин С.-L. Popescu. На барање на Претседателот, и жалителот и Владата поднесоа опсервации на таа пресуда, соодветно на 6 мај и на 1 јуни 1999 година.

11. Последователно, г-дин L. Ferrarì Bravo, заменик судија, ја замени г-ѓа Palm, која што не можеше да учествува во понатамошното разгледување на случајот (Правило 24 параграф 5 (б)).

ФАКТИТЕ

I. ОКОЛНОСТИТЕ НА СЛУЧАЈОТ

12. Г-дин Ionel Dalban беше новинар кој што водеше локално неделно списание по име *Cronica Româșcană*. Тој живееше во градот Roman се до неговата смрт на 13 март 1998 година.

13. На 23 септември 1992 година, статија од страна на жалителот, со наслов “ИАС Roman проневери десетици милиони”, се појави во изданието бр.90/1992 на неговото списание. Статијата изложи серии на измами наводно извршени

од страна на Г.С., извршен директор на Државна земјоделска компанија, ФАСТРОМ од Роман (претходно позната како ИАС Роман или Државна фарма). Цитирајќи изјави од Одредот против измама, како извор на својата информација, жалителот напиша во подробности:

“... нова измама од неверојатни размери е откриена во рамките на компанијата ФАСТРОМ С.А. од Роман (поранешната Државна фарма), првиот осомничен е привилегиран член на локалната комунистичка *номенклатура*, г-дин Г.С. Загубите предизвикани од него... износ, според Одредот против измама и според други стручни проценки, преку 23.000.000 леи! Измамата била извршена преку внесување на стока во списокот на стоки на централниот магацин на ФАСТРОМ од Роман – стока која што никаде не се појавила во списоците на стока на претпријатијата што се под нејзина контрола. Утврдено било дека многу од оваа стока била заменета со добра побарани од г-дин Г.С. и неговите пријатели и фамилија, или заменето за готовина, која што понатаму била поделена на братски начин. Тоа воедно го прави човек да мисли дека е крадец од старци, кој што се потсмева и на законот на Бога и на законот на земјата (*Jaf ca-n codru*)! ...

Народот од Роман се прашува како тоа можело да се случи. Можеби Сенаторот Р.Т. кој што до сега беше Претставник на државата во бордот на ФАСТРОМ од Роман, ќе ни даде објаснување. Тој беше платен секој месец по стотици илјади леи, за тоа својство. Сега знаеме зошто - или, кажано поинаку, како – тој ги заштитуваше интересите на државата ...”

14. Во статија во изданието бр. 104/1993 на списанието, објавено на 6 јануари 1993 година, жалителот напиша:

“Дачиа, подвижен имот – кола (која што му припаѓаше на компанијата ФАСТРОМ) беше ‘обезбедена’ за Сенатор Р.Т. секој викенд во период од една година и половина, со цел да го донесе и однесе до Васăи аеродромот (превозуван од стран на Р.М.). Оваа практика можеби прекина но истата не е заборавена.”

15. Г.С. и Р.Т. изнесоа информација против жалителот, според член 206 од Кривичниот законик, врз основа на тоа што тој го имаше напишано, дека е клевета.

16. На 24 јуни 1994 година првостепениот суд во Роман (*judecătoria*) го осуди жалителот за кривично клеветење, давајќи му условна казна затвор во траење од три месеци и наредба да им исплати 300.000 леи (ROL) на Р.Т. и Г.С. кои што бараа оштети во истите постапки. Понатаму, на жалителот му било забрането да ја врши својата работа на неодредено време.

17. Судот утврди дека, иако беа спроведени две кривични истраги во работењето на Г.С., канцеларијата на Јавниот обвинител одлучи на 7 септември 1990 година и на 10 декември 1992 година, дека тој немап што да одговори во врска со обвиненијата за злоупотреба на корпоративните поседи или предизвикување на повреда на јавниот интерес во однос на неговите овластувања како јавен службеник (*abuzul în serviciu contra intereselor obștești*), повреда според член 248 од Кривичниот законик.

Во однос на Р.Т, Судот утврди дека помеѓу јуни 1991 година и јули 1992 година, платата што тој ја добивал за неговото својство на член на бордот на Државните претставници, бил

ROL 55.000 – не “стотици илјади” леи. Тој исто така утврди дека, Постојаните наредби на сенатот, “наредби (беа) да постават превозни средства и секретар на располагање на сенатори, со цел да се олесни извршувањето на нивните должности” и дека, во писмо (рег. бр. 4849/1991), извршната канцеларија во областа Neamț побара ФАСТРОМ од Роман да стави автомобил на располагање на сенаторот за Роман. Судот заклучи дека наводите на жалителот не соодветствуваат со реалноста.

18. Жалителот се жалеше против оваа пресуда. Според него, Одредот против измама известува врз основа на која што Г.С. бил обвинет, извештаи од страна на инспектори на Министерството за финансии од 19 и 26 јуни и 18 декември 1992 година и изјави од членови на бордот на директори, на синдикатот што оперира внатре, на целата евиденција што ја содржи ФАСТРОМ од Роман за нелегалните сметководствени операции кои што се припишуваат на нејзиниот извршен директор Г.С.

Во согласност со тие документи, сумите кои што се вклучени изнесуваат повеќе од ROL 23.000.000.

19. Што се однесува до Р.Т., жалителот укажа на фактот дека првостепениот суд призна во својата пресуда од 24 јуни 1994 година, дека Р.Т. имал користено автомобил што му припаѓал на ФАСТРОМ од Роман. Тој спореше дека неговите тврдења во врска со платата што Р.Т. ја добивал биле клеветнички, и покрај признатата грешка за нејзината висина.

20. Во пресуда од 7 декември 1994 година, Окружниот суд на Neamț (*tribunalul județean*) одлучи со два гласа спрема еден, да се придржува на пресудата од 24 јуни 1994 година и во однос на казната затвор и во однос на налогот за плаќање на оштета. Нагласувајќи дека канцеларијата на Јавниот обвинител во два

наврати одлучи да не покренува обвиненија против Г.С., судот утврди – без разгледување на полициските извештаи, поднесени од страна на жалителот како поддршка на неговите наводи – дека тие наводи не се совпаѓаат со реалноста. Во однос на Сенаторот Р.Т., судот утврди дека неговото користење на автомобилот било законско.

Сепак, судот ја издвои настрана забраната на жалителот за работа како новинар, “заради достоиниот начин на кој што тој се држеше за време на постапките”.

21. Судијата што не се согласуваше, М.Ц., достави малцинска пресуда во која што тој заклучува:

“... Откривањето на вистината е *sine qua non* ако недостатоците би требало да се елиминираат и да се одбранат интересите на општеството. Овие интереси се приоритет во однос на одбраната – по секоја цена – на нашите репутации. Како активната совест на нацијата, новинарот го има и правото и одговорноста да ги испитува институциите и оние кои што со нив раководат, во насока да прави мониторинг на тоа дали тие работат на задоволителен начин, дали тие ги заслужуваат надлежностите кои што ги добиле и дали престижот со кој што се опкружени е заслужен или не. Никој не е безгрешен и никој не може да тврди дека е.

Мене ми се чини нефер да се осуди новинарот Ionel Dalban имајќи предвид дека се што тој направил е исполнување на неговата должност како новинар на еден објективен начин, со цел да се контрибуира кон создавање на една поздрава морална клима во градот во кој што живее и работи....”

22. И покрај неговата осуда, жалителот продолжи да објавува информации во врска со измамата која што наводно беше сторена од страна на Г.С.

Понатаму, тој не ја плати оштетата која што му беше досудена на Г.С. и Р.Т.

23. Како резултат на неговите откритија, Романскиот парламентарен комитет за истражување на злоупотреба, побара од канцеларијата на Јавниот обвинител на Neamț да погледне во проблемот.

24. “Демократската лига за правда”, невладина организација, исто така ги покренува откритијата, со резултатот дека на 20 јули 1994 година канцеларијата на Јавниот обвинител на Роман отвори нова судска истрага за работата на Г.С.

25. После осудата на жалителот, другите весници, вклучувајќи го и големо тиражниот дневен весник *Adevărul*, објавија статии во врска со наводната измама.

26. Многу весници ја опишаа осудата на жалителот како “обид за заплашување” на печатот.

27. На 24 април 1998 година, Главниот јавен обвинител му приложи на Врховниот суд на правдата, да ја земат осудата на жалителот во прва инстанца и поништена по жалбата, во основа дека кривичното обвинение за клевета не било сторено.

28. Во пресуда од 2 март 1999 година Врховниот суд на правдата ја дозволи жалбата. Во однос на осудата на жалителот за клеветење на Г.С., жалителот беше ослободен врз база на тоа дека тој делувал во добра волја. Во однос на клеветата на Р.Т., судот ја поништи осудата и додека стоеше на ставот дека жалителот бил правилно осуден, одлучи да ја прекине постапката во однос на неговата смрт.

II. РЕЛЕВАНТНО ДОМАШНО ЗАКОНОДАВСТВО

29. Релевантните одредби да Кривичниот законик се следните:

Член 206

“Секој што прави некаква изјава или тврдење во јавноста кое се однесува на одредена личност, која што, ако е точно, би го направила тоа лице подложно на кривично дело, административна или дисциплинска казна, или го изложи тоа лице на јавен срам, ќе подлежи на казна затвор во траење помеѓу три месеци и една година или на парична казна.”

Член 207

“Доказ за вистината на таквата изјава или тврдење е прифатлив каде што изјавата или тврдењето биле дадени со цел да заштити некој легитимен интерес. Таму каде што вистината на изјавата или тврдењето е докажано, ќе биде заклучено дека нема забелешка за навреда или клевета.”

30. Соодветните одредби од Законот за кривична постапка, гласат:

Член 385-9

“Жалба ќе подлежи во следните околности:

...

- (10) каде што пресудата не се занимава со никое од обвиненијата направени против обвинетите во извршеното барање, ниту со сите докази кои се преземени или со сите поднесоци кои се од суштинско значење за страната во која што тие можат да ги заштитат правата на таа страна или да имаат влијание врз исходот на судењето;

... ”

Член 504

“Секој кој што е финално осуден, има право на надоместок од државата за некаква загуба или претрпена штета, каде што тоа опфаќа нова пресуда против која што нема жалба дека тој не го извршил кривичното дело или дека не било направено кривично дело.

...

Лице кое што, во секое време во текот на истражната постапка или фазата на судење за случајот, делувало со јасна намера и на сериозно виновен начин, кој што го оневозможувал или се обидува да го попречи востановувањето на вистината, нема да има право на никаков надоместок.

Секое лице, означено во точките 1 и 2 погоре, кое што било вработено за време на неговото апсење, треба да се третира за целите на сите надоместоци и бенефиции поврзани со должината или континуитетот на услугата, како тој да бил

континуирано вработен во текот на периодот на неговата казна затвор или казнена работа.”

Член 505

“Постапки според член 504, за надоместок на загуба или претрпена штета можат да бидат донесени од страна на секое лице кое што претрпело таква загуба или штета, или после неговата смрт, може да биде донесена или проследена од страна на неговите штитеници.

Таквите постапки можат да започнат во рок од една година од датумот на конечното ослободување или налогот за прекин на постапката.”

ПОСТАПКИ ПРЕД КОМИСИЈАТА

31. Г-дин Dalban приложи жалба до Комисијата на 20 април 1995 година. Потпирајќи се на член 6 параграф 1 и член 10 од Конвенцијата, тој се жалеше дека не му било овозможено фер судење и дека било прекршено неговото право за слобода на изразување.

32. Комисијата ја прогласи жалбата (бр. 28114/95) за прифатлива, на 9 септември 1996 година. Во својот извештај од 22 јануари 1998 година (поранешен член 31 од Конвенцијата), таа го изразува своето мислење дека имало повреда на член 10 (едногласно) и дека не било потребно да се испитува дали исто така имало повреда на член 6 параграф 1 (изгласано со триесет и еден глас спрема еден). Целиот текст од мислењето на Комисијата е репродуциран како анекс на оваа пресуда¹.

¹. Забелешки од страна на Регистарот. Од практични причини овој анекс ќе се појави само во конечната печатена верзија на пресудата (во официјалните извештаи

ФИНАЛНИ ПОДНЕСОЦИ ДО СУДОТ

33. Адвокатот на г-ѓа Dalban побара Судот да утврди дека имало повреда на член 10 од Конвенцијата и да му додели на неговиот клиент само надомест во вид на ROL 250.000.000 за материјална и нематеријална штета.

34. Владата побара Судот да го симне случајот од својата листа бидејќи, според нив, вдовицата на жалителот веќе бранеше лични интереси во спроведувањето на постапката. Алтернативно, тие наведоа дека не спореле дека имало повреда на членот 10 од Конвенцијата туку побараа од Судот да го симне случајот од својата листа, на основата на пресудата од Врховниот суд на правдата од 2 март 1999 година, која што ја имаше исправено таа повреда. Во однос на жалбата според член 6 параграф 1, Владата побара Судот да утврди дека немало повреда. И на крај, тие изјавија дека барањата на г-ѓа Dalban според член 41 треба да се отфрлат.

ЗАКОНОТ

I. ТЕКОТ НА СЛУЧАЈОТ

35. Во писмо до Судот од 16 декември 1998 година, г-дин Попа се жалеше дека неговата канцеларија била разбиена и одредени документи во врска со случајот биле украдени. Тој исто така тврдеше дека две писма од него до Судот, биле задржани од непознати лица.

за избраните пресуди и одлуки на Судот), но копија од извештајот на Комисијата може да се добие од Регистарот.

36. Владата се произнесе дека овие жалби се ирелевантни “на содржината на предметот од пријавата”.

37. Бидејќи жалбите во прашање не беа подигнати пред Комисијата кога беше испитувана прифатливоста на жалбата, тие не се дел од случајот кој што е упатен до Судот (види помеѓу другите органи и *mutatis mutandis, Janowski против Poland* [GC], бр. 25716/94, § 19, ECHR 1999-I).

II. ПОДНЕСОК ЗА ДА СЕ ТРГНЕ СЛУЧАЈОТ ОД ЛИСТАТА

38. Во своите согледувања од 1 јуни 1999 година, Владата поднесе дека случајот треба да се исфрли од листата на основата на која што вдовицата на жалителот, во нејзините забелешки од 31 август 1998 година, веќе не тврдеше дека има(како што таа имаше во својата забелешка од 5 мај 1998 година, изјавено дека има намера за продолжување на постапката) личен интерес во спроведувањето на случајот, туку единствено се однесуваше на интересот на нејзиниот покоен сопруг

39. Судот забележува дека, прво, жалителот бил осуден од страна на Романските судови за клевета преку печатот. Тој смета дека вдовицата на г-дин Dalban има легитимен интерес во добивањето на пресуда, дека осудата на нејзиниот покоен сопруг претставувало кршење на правото на слобода на изразување, врз кое тој се потпираше во постапките пред Комисијата.

Последователно, барањето на Владата за случајот да се исфрли, треба да биде одбиено. Судот стои на тоа дека г-ѓа

Dalban е во положба да ја продолжи сегашната постапка наместо жалителот.

III. НАВОДНА ПОВРЕДА НА ЧЛЕН 10 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

40. Според жалителот, неговата осуда за клевета го повреди неговото право за слобода на изразување што е загарантирано со член 10 од Конвенцијата, а кој предвидува:

“1. Секој има право на слобода на изразување. Ова право го вклучува и правото да се има мислење и да се добиваат и споделуваат информации и идеи без мешање на јавните власти и без оглед на ограничувањата. Овој член не ги спречува државите да доделуваат лиценци за радиодифузни, телевизиски или кино претпријатија.

2. Остварувањето на овие слободи, бидејќи тоа со себе носи и должности и одговорности, може да биде предмет на одредени формалности, услови, ограничувања и казни, кои се пропишани со закон и кои се потребни во едно демократско општество, во интерес на националната безбедност, територијалниот интегритет и јавната безбедност, за спречување на неред или криминално дело, за заштита на здравјето или моралот, за заштита на угледот или правата на другите, за спречување на откривање на доверливи информации или за одржување на авторитетот и непристрасноста на судството”.

А. Губење на статусот на “жртва”

41. Судот забележува дека Врховниот суд на правдата, во својата пресуда од 2 март 1999 година, дозволувајќи му вонредна апликација на Главниот јавен обвинител, ја поништува пресудата (двете, во прва инстанца и таа по жалбата) на која што жалбата на жалителот се базираше според член 10 (види параграф 28 погоре).

42. Во своите видувања од 1 јуни 1999 година, Владата укажа на фактот дека Врховниот суд на правдата го ослободи жалителот од казната за клеветата на Г.С. врз основа на тоа дека тој (жалителот) делувал во добра волја. Тој исход, во комбинација со фактот дека вдовицата на жалителот би можела да наплати некаква загуба по пат на граѓанска постапка, според Владата, претставува признание “во суштина на повредата на Конвенцијата, наведен и отворен начинот за целосно надополнување да се направи во рамките на домашниот правен систем”. Затоа тие побараа Судот да ја отфрли жалбата врз основа на тоа дека повеќе нема “жртва”. Во однос на осудата за клеветата врз Сенаторот Р.Т., Владата нагласи дека Врховниот суд ги укинал двете судски одлуки оспорени од страна на Главниот јавен обвинител “и после неодамнешна постапка, нареди обвинението да се прекине во однос на смртта на обвинетиот”. Владата се произнесе дека тоа ја исправило наводната повреда на членот 10 и “го остави ова прашање на дискрецијата на Судот”.

43. Адвокатот на г-ѓа Dalban ја објасни пресудата на Врховниот суд како “вистинско обвинение” на покојниот жалител и “експлицитно оправдување на однесувањето на Р.Т.”.

44. Во својата пресуда од 25 јуни 1996 година, во случајот на Атииг против Франција Судот повторил дека “одлука или мерка поволна за жалителот, во принцип не е доволна за да го лиши него од неговиот статус на ‘жртва’ освен доколку националните власти не признаат, или јасно или во суштина и потоа да дадат надомест за кршењето на Конвенцијата” (*Извештаи од Пресуди и Одлуки* 1996-III, стр. 846, параграф 36).

Во конкретниот случај, дури и ако укинувањето на осудата на жалителот од страна на Врховниот суд врз основа на тоа дека тој делувал со добра волја и врз база на официјални документи кои се однесуваат на Г.С. (види параграф 28 погоре), може да се види како признавање, во суштина, дека “правото на слобода на изразување” било неправедно ограничено, Судот смета дека тоа не обезбедува соодветен надомест како што тоа се бара од страна на судската пракса. На прво место, иако Владата укажа на член 998 и 999 од Граѓанскиот законик и на член 505 од Законот за Кривична постапка (види параграф 30 погоре), не е јасно дали и како г-ѓа Dalban ќе биде во состојба да добие каков и да било надомест. Во парница согласно Граѓанскиот законик – за која што г-ѓа Dalban тврдеше, а Владата не оспори, би барало значителни судски трошоци, одговорноста зависи од доказите за вина. Што се однесува до парница согласно Законот за кривична постапка, тоа не би било разумно – после кривична постапка која што завршува со пресуда потврдена после жалба, вонредна жалба од страна на Главниот јавен обвинител и пресуда од Врховниот суд на правдата – да се бара г-ѓа Dalban да започне нова постапка чиј исход би бил, во најмала мера да речам, неизвесен. Во однос на наодите во пресудата од 2 март 1999 година за плаќањето во врска со Сенаторот Р.Т., Судот забележува дека Врховниот суд утврдил дека жалителот бил

правилно осуден, бидејќи тој имал намера да предизвика предрасуда за Р.Т. без да ги провери своите информации пред да ги објави во статиите (види параграф 28 погоре). Одлуката да се прекине постапката, се должи исклучиво на смртта на г-дин Dalban. Јасно е дека, тоа не претставува никакво признание, дали експлицитно или имплицитно, во делот на националните власти, дека имало повреда на член 10.

45. Во заклучок, Судот смета дека вдовицата на жалителот може да докажува дека е “жртва” за целите на член 34 од Конвенцијата.

В. Основаност на жалбата

46. Пред Судот не беше оспорено дека осудата на жалителот претставува “мешање од страна на јавните власти” во правото на жалителот за слобода на изразување, според првиот параграф од член 10. Исто така имаше заедничка основа дека мешањето било “предвидено со закон” и дека тежнеело кон легитимна цел, “заштита на угледот ... на другите”, така што исполнува два од условите за тоа да се смета како оправдано според вториот параграф од член 10. Судот како и Комисијата претходно, го наоѓа соодветно.

47. На прашањето, дали мешањето било неопходно “во едно демократско општество”, Судот ја повторува својата утврдена судска практика дека ова зависи од тоа дали мешањето негодувало или се совпаѓало со неопходната општествена потреба, дали тоа било пропорционално на легитимната цел кон која се стреми и дали причините дадени од страна на националните власти за да го оправдаат, се релевантни и

доволни (види, помеѓу другите власти, *Bladet Tromsø u Stensaas против Норвешка* [GC], бр. 21980/93, параграф 58, ECHR 1999-III). Задача на Судот не е да го заземе местото на националните судови туку повеќе да испитува според член 10, во светлината на случајот во целина, одлуките што тие ги презеле во согласност со нивната моќ на почитување (ibid., § 60 и, меѓу многу други органи, *Fressoz u Roire против Франција* [GC], бр. 29183/95, параграф 45, ECHR 1999-I).

48. Написите во изданието се интересираа за проблем од јавен интерес: управувањето со државниот имот и начинот на кој што политичарите ги извршуваа своите мандати. Првата статија обезбеди информации земени од досиејата за кривична истрага спроведена од страна на Одредот против измама, за работењето на ФАСТРОМ, на кој што Г.С. беше извршен директор и во чиј што борд на директори Р.Т. седеше како претставник на државата.

Вториот натпис се однесуваше на платата што ја добиваше Сенаторот Р.Т. во тоа својство и за неговото користење на возило, ставено на располагање од страна на компанијата (види параграф 13 и 14 погоре).

49. Според тоа, ден фактор од особено значење за судското утврдување во конкретниот случај е суштинската улога на печатот во едно демократско општество. Иако медиумите не смеат да пречекорат одредени граници, особено во поглед на угледот и правата на другите и потребата да се спречи откривањето на доверливи информации, нивната должност сепак е да пренесат – на начин кој што е во согласност со нивните обврски и одговорности – информации и идеи за сите прашања од јавен интерес. Покрај тоа, Судот е свесен за фактот дека новинарската слобода исто така опфаќа можно

прибегнување до степен на претерување или дури и провокација. Во случаи како што е сегашниот, националната граница на почитување е ограничена од страна на интересот на демократското општество во овозможувањето на печатот да ја искористи својата законска улога на “јавен чувар” во соопштувањето на информации од сериозен јавен интерес (види *Bladet Tromsø u Stensaas* цитирано погоре, § 59).

Ќе биде неприфатливо за еден новинар да биде спречен да изразува пресуди со критичка вредност, ако тој или таа би можеле да ја докажат својата вистина (види ја пресудата *Lingens* против Австрија од 8 јули 1986 година, серија А бр. 103, стр. 28, § 46).

50. Во конкретниот случај, Судот, како и Комисијата, забележува дека не постои доказ дека описот на настаните дадени во натписите, бил сосема неточен и дека бил дизајниран за да ја подгрее клеветничката кампања против Г.С. и Сенаторот Р.Т. Г-дин Dalban не напиша во врска со аспектите на приватниот живот на Р.Т. туку за неговото однесување и ставови во неговото својство на избран претставник на народот (види параграфи 13 и 14 погоре).

Начинот на кој што жалителот го изрази своето мислење за практиките на Сенаторот и начинот на кој што тој подоцна ги извршуваше своите должности како избран претставник, беше сметано од страна на националните судови дека не ја прикажува реалноста и според тоа, да биде клеветнички.

Што се однесува до Г.С., судовите сметаат дека фактот што канцеларијата на јавниот обвинител во два наврати имаше одлучено дека тој немаше случај за да одговори, беше доволно за да се утврди дека информацијата која што се содржеше во прилозите, била лажна. Судовите дојдоа до овој заклучок без

разгледување на доказите изнесени од страна на жалителот (види параграфи 17 и 20 погоре).

51. Владата не го оспори заклучокот на Комисијата дека “дури и имајќи ги во предвид обврските и службените одговорности на новинар кој што се користи себе си за правото утврдено со член 10 од Конвенцијата, ... осудата на жалителот не може да се смета за ‘потребна во едно демократско општество’ ”.

52. Судот ги прифати забелешките од ова и одлучи дека, во однос на легитимната цел кон која се стремеше, осудата на г-дин Dalban за кривично дело и досудувањето затворска казна за него, претставуваше несразмерно мешање во неговото право на слобода на изразување како новинар.

Според тоа, имаше повреда на членот 10.

IV. НАВОДНА ПОВРЕДА НА ЧЛЕН 6 ПАРАГРАФ 1 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

53. Жалителот се жалеше дека не му било овозможено фер судење во кое национални судови не успеаја да се справат со доказите кои што тој ги достави во своја одбрана, односно официјалните документи врз кои се базираше неговата статија (види параграфи 17 и 20 погоре). Тој се повика на член 6 параграф 1 од Конвенцијата, релевантниот дел, кој што обезбедува:

The applicant complained that he had not been given a fair trial in that the national courts had failed to deal with the evidence which he had submitted in his defence, namely the official documents on

which his articles had been based (see paragraphs 17 and 20 above). He relied on Article 6 § 1 of the Convention, the relevant part of which provides:

“Во намерата на ... било какво кривично обвинение против него, секој има право на фер ... сослушување ... од страна на ... трибунал ...”

54. Владата го повика Судот да потврди дека немало повреда на членот 6 параграф 1, врз база на тоа дека “отсуството на експлицитно прегледување на аргументите на г-дин Dalban” не може да се толкува како неуспех да ги испита тие аргументи. Напротив, фактот дека документите за кои е прашање биле “поставени во датотеката”, ја покренала претпоставката дека националните судии ги прегледале документираниите докази наведени од страна на жалителот.

55. Имајќи го во предвид заклучокот постигнат од негова страна, во поглед на жалбата поднесена според член 10 од Конвенцијата, Судот, исто така како и Комисијата, не го смета тоа за неопходно, за да го испита случајот според член 6 параграф 1.

V. ПРИМЕНА НА ЧЛЕН 41 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

56. Член 41 од Конвенцијата предвидува:

“Ако Судот оценува дека имало повреда на Конвенцијата или на Протоколите и доколку внатрешното право на Високо засегнатата страна овозможува да биде исплатена само

делумна штета, ако е неопходно, Судот ќе дозволи правичен надомест за оштетената страна.”

A. Оштета

57. Г-ѓа Dalban бараше награда од 250.000.000 романски леи во однос на нематеријална штета, односно губење на угледот што произлегува од осудата на нејзиниот покоен сопруг и материјална штета во вид на загуби што наводно резултирале со затворањето на *Cronica Romășcană*. Таа изјави дека “оваа сума претставува[ше] минимален надоместок, која што цела [би] се користела за повторно започнување со издавање на списанието”, а не за таа лично да се збогати.

58. Владата се произнесе прво, дека не постои причинска врска помеѓу двете побарувања и утврдената наводно материјална штета и второ, дека бараниот износ во секој случај би бил прекумерен. Што се однесува до нематеријалната штета, тие тврдеа дека наоѓањето дека член 10 бил повреден, по себе ќе формира во доволна мера правно задоволување.

Во однос на оштетите што му беше наредено на жалителот да ги плати, Владата, повторувајќи дека г-ѓа Dalban би можела тие пари да ги наплати на начин во граѓанска постапка, потврди дека тие никогаш не биле платени.

59. Судот се согласува со Владата во врска со наводната материјална штета. Сепак, во однос на нематеријалната штета, тој смета дека жалителот страдал и неговата вдовица страдала од таква штета и дека тоа не може доволно да се надополни со сосема малото откритие дека имало повреда. Во овој случај,

смртта на г-дин Dalban, настапувајќи пред Главниот јавен обвинител да направи вонредна жалба до Врховниот суд на правдата, е фактор што треба да се земе во предвид при доброто проценување на штетата.

Имајќи ја во предвид високата стапка на инфлација во Романија, Судот ќе ја искаже сумата што ќе биде доделена во француски франци (FRF), да биде конвертирана во романски леи по стапка применлива на денот на исплатата. Тој и доделува на г-ѓа Dalban FRF 20,000.

И на крај, во врска со третиот аргумент на Владата, Судот се ограничува себе си до набљудувањето дека г-ѓа Dalban не го довела во прашање барањето за исплата на штета бидејќи тие никогаш не исплатиле (види параграф 22 погоре).

В. Трошоци

60. На жалителот му беше одобрена правна помош и од Комисијата и од Судот и неговата вдовица не побара да и се надоместат никакви трошоци.

С. Затезна камата

61. Судот смета дека е соодветно да се усвои законска каматна стапка, применлива во Франција на денот на усвојувањето на сегашната пресуда, односно 3.47% годишно.

ОД ОВИЕ ПРИЧИНИ, СУДОТ ЕДНОГЛАСНО

1. *Смета* дека вдовицата на жалителот и негов наследник, стои до тоа да ја продолжи сегашната постапка наместо жалителот;
2. *Смета* дека вдовицата на жалителот може да се нарекува “жртва” за целите на член 34 од Конвенцијата;
3. *Смета* дека имало повреда на член 10 од Конвенцијата;
4. *Смета* дека не е потребно да се испита случајот според член 6 параграф 1;
5. *Смета*
 - (a) дека одговорната држава треба да и плати на вдовицата на жалителот, во рок од три месеци 20.000 (дваесет илјади) француски франци во однос на нематеријална штета, конвертирани во романски леи по стапка применлива на денот на исплатата;
 - (b) дека затезна камата со годишна стапка од 3.47% треба да се плаќа за таа сума, од истекот на горе споменатите три месеци, до исплатата;
6. *Го отфрлува* остатокот од барањето за правичен надомест.

Изработено на англиски и француски и предадено на јавна расправа во Зградата за човекови права, Стразбур, на 28 септември 1999 година.

Paul MAHONEY
Заменик записничар

Luzius WILDHABER
Претседател